

9. TRH PRÁCE

Zdrojem informací o trhu práce zjišťovaných šetřením v domácnostech respondentů je **Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)**. Metodika ukazatelů zjišťovaných VŠPS koresponduje s definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce (ILO), takže data mohou sloužit jako základ pro přímou mezinárodní srovnatelnost charakteristik trhu práce v různých zemích. Zároveň je respektována prováděcí metodika Eurostatu, která poskytuje výklad náplně konkrétních charakteristik trhu práce.

Výběrový soubor zahrnuje přibližně 25 tis. bytů na území celé České republiky (přes 0,6 % všech trvale obydlených bytů). Výběrové šetření pracovních sil je prováděno u respondentů bydlících v náhodně vybraných bytech. Šetření podléhají všechny osoby obvykle bydlící ve vybraném bytě bez ohledu na druh jejich pobytu. Panel vybraných bytů je v průběhu šetření obměňován. Každé čtvrtletí je do výběru zařazeno 20 % nově vybraných bytů, které jsou po pěti čtvrtletích z panelu vyřazeny.

Pro šetřené charakteristiky každého respondenta je rozhodujícím kritériem jeho skutečná aktivita na trhu práce v referenčním týdnu. Jestliže respondent uvedl, že v tomto týdnu odpracoval alespoň 1 hodinu, je striktně podle metodiky ILO klasifikován jako osoba v zaměstnání.

Ve všech tabulkách jsou v jednotlivých letech uváděny průměrné roční údaje.

Údaje jsou zjišťovány výběrovými metodami, proto jejich **přesnost klesá se snižující se velikostí vzorku**. Roční průměry menší než 3 000 osob se považují za údaje s nízkou spolehlivostí a roční údaje menší než 500 osob nejsou publikovány vůbec, jejich relativní směrodatná odchylka je vyšší než 50 % (místo nich je v tabulkách tečka). Pro všechny údaje získané z výběrového šetření lze konstruovat 95% interval spolehlivosti, tedy interval, v němž s 95% pravděpodobností leží skutečná hodnota odhadovaného ukazatele. Velikost intervalu je ovlivněna jak četností zjišťované charakteristiky v rámci jednotlivých krajů, tak i velikostí výběrového souboru v rámci kraje.

Údaje o počtu **zaměstnanců a průměrných hrubých měsíčních mzdách** jsou čerpány z výsledků zpracování ročních statistických výkazů. Územní třídění údajů do krajů je získáváno přímo od vykazujících jednotek, včetně podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců, a je provedeno podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců, tzv. **pracovištní metodou** (tab. 9-08. a 9-09.). Detailnější územní třídění, např. do okresů, však není možné.

Odvětvové členění dat za roky 2005 – 2008 je **nově zpracováno podle klasifikace CZ-NACE** (zavedena s účinností od 1. 1. 2008), proto jsou údaje o zaměstnancích a mzdách zatím označeny jako předběžné.

Od roku 2009 došlo ve statistice práce a mezd **ke změnám v metodice** zjišťování i prezentace výsledků. Údaje publikované **podle sídla vykazujícího ekonomického subjektu** (tzv. podnikové metody) jsou nově uváděny **včetně podniků do 20 zaměstnanců** se zvýšeným důrazem na průměrné mzdy zaměstnanců **přepočtené na plně zaměstnané**, které zohledňují délku pracovního úvazku. Z důvodu srovnatelnosti časových řad jsou v této ročence naposledy publikovány také údaje v původním konceptu, tj. v podnikatelské sféře bez ekonomických subjektů do 20 zaměstnanců s dříve preferovanou průměrnou mzdou na fyzické osoby.

Do odvětví jsou data tříděna podle převažující činnosti celého subjektu (dle klasifikace CZ-NACE, která je srovnatelná s mezinárodními klasifikacemi).

Údaje v tab. 9-105. jsou čerpány z výsledků zpracování čtvrtletních statistických výkazů a územní třídění je provedeno podle sídla vykazujícího ekonomického subjektu – tzv. podniková metoda. To znamená, že i když má ekonomický subjekt nižší organizační složky (závody, provozovny apod.) dislokované v jiném kraji, je celý zařazen do kraje, v němž sídlí jeho ústředí. Údaje jsou uvedeny jak podle původní metodiky, tak podle metodiky nové. Údaje zveřejňované podle původní metodiky se týkaly všech osob zahrnutých do evidenčního počtu zaměstnanců ekonomických subjektů podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci, vč. zaměstnanců soukromých podnikatelů nezapsaných do obchodního rejstříku, v odvětví finančního zprostředkování bez ohledu na počet zaměstnanců. V nepodnikatelské sféře byly započteny údaje o všech zaměstnancích organizačních složek státu, příspěvkových organizací částečně financovaných ze státního či územních rozpočtů a institucí, které nehopodaří za účelem zisku (např. veřejně prospěšné instituce, zdravotní pojišťovny apod.).

Údaje v tabulkách 9-106. a 9-107. jsou za **podnikatelskou sféru** přebírány z **Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV)** Ministerstva práce a sociálních věcí ČR - jedná se o výběrové šetření zahrnující ekonomické subjekty s 10 a více zaměstnanci. Údaje za **nepodnikatelskou sféru** jsou přebírány z **Informačního systému o platu (ISP)** Ministerstva financí ČR. Tyto zdroje poskytují informace o jednotlivých zaměstnancích. Průměrná mzda je vypočtena poměření s placenou dobou zaměstnance (nezahrnuje se neplacená nepřítomnost v práci, nemoc apod.) a není proto shodná s průměrnou mzdou z podnikových zjišťování ČSÚ, která je vypočtena poměření s evidenčním počtem zaměstnanců (tab. 9-08. a 9-09. nebo v tab 9-103. až 9-105.).

Medián mezd představuje hodnotu mzdy zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení. To znamená, že polovina hodnot mezd je nižší a druhá polovina je vyšší než medián.

Údaje o počtu neumístěných **uchazečů o zaměstnání**, jejich struktuře a počtu volných pracovních míst jsou převzaty z informačního systému Ministerstva práce a sociálních věcí (podle evidence úřadů práce).

Neumístění uchazeči o zaměstnání jsou občané bydlící v příslušném území, kteří nejsou v pracovním nebo obdobném vztahu k zaměstnavateli ani nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost a požádali úřad práce o zprostředkování vhodného zaměstnání.

Dosažitelní neumístění uchazeči o zaměstnání jsou evidovaní uchazeči (vč. občanů EU a EHP), kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa a nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí do zaměstnání.

Částečně nezaměstnaní jsou evidovaní uchazeči o zaměstnání, mající tzv. přivýdělek (činnost na základě pracovního nebo služebního poměru, pokud je vykonávána v rozsahu kratším než polovina stanovené pracovní doby, nebo na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, pokud měsíční výdělek nebo odměna připadající na jeden měsíc nepřesáhne polovinu minimální mzdy).

Míra registrované nezaměstnanosti podle metodiky platné do 30. 6. 2004 je podíl vyjádřený v procentech, kde v čitateli je počet neumístěných uchazečů o zaměstnání (ke konci sledovaného období) a ve jmenovateli disponibilní pracovní síla (tj. zaměstnaní z VŠPS + neumístění uchazeči). **Podle metodiky platné od 1. 7. 2004** se jedná o podíl, kde v čitateli je počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli součet počtu zaměstnaných z VŠPS, pracujících cizinců registrovaných na úřadech práce nebo s platným povolením k zaměstnávání či živnostenským oprávněním a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (klouzavý roční průměr).

Údaje za **zaměstnané cizince** vycházejí z evidencí:

Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Správy služeb zaměstnanosti, která shromažďuje od úřadů práce údaje:

- o platných povoleních k zaměstnání cizinců
- o počtu informací o nástupu občanů EU/EHP a Švýcarska k výkonu práce (Občané EU/EHP, Švýcarska a jejich rodinní příslušníci mají od vstupu ČR do EU volný přístup na trh práce v ČR, nepotřebují povolení k zaměstnání, pouze se k nim váže informační povinnost, a to z pohledu zaměstnavatele, který je povinen nejpozději v den nástupu těchto osob k výkonu práce písemně informovat o této skutečnosti místně příslušný úřad práce)
- o počtu informací o nástupu k výkonu práce cizinců s trvalým pobytem z ostatních zemí (cizinci s trvalým pobytem rovněž nepotřebují povolení k zaměstnání, pouze se k nim váže informační povinnost)

Ministerstva průmyslu a obchodu:

- údaje o počtu cizinců s platným živnostenským oprávněním

Podmínky zaměstnávání cizinců stanovuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti; podnikání cizinců (cizinci mohou na území ČR podnikat stejně jako občané ČR, pokud splní podmínky dané zákonem) upravuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.